

*Лариса ЛУЦЕНКО,
Тетяна МОРОЗ,
методисти Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка*

Оволодіння ключовими компетентностями з іноземної мови

Оволодіння іноземною мовою стає все більш важливим у нинішньому глобалізованому світі. Навички мовного спілкування відкривають двері до нових можливостей в навчанні, роботі та подорожах.

Кожна людина має володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для особистого та професійного спілкування. Україна розширює міжнародні зв'язки, тому виникає потреба у спілкуванні між країнами і народами з різними мовами та культурними традиціями. Мотивація до вивчення іноземних мов зростає. З огляду на це, реформується система викладання іноземних мов: переглядається структура етапів навчання, оновлюється його зміст, створюються нові програми та підручники, навчальна діяльність спрямовується на формування в учнів життєвих компетентностей, що допомагають випускникам успішно адаптуватися до світового мультілінгвального та полікультурного простору. Вони включають в себе широкий спектр знань, умінь, навичок і ставлень, які дають змогу людині досягати особистого щастя, розвиватися, вирішувати проблеми та ефективно взаємодіяти з навколишнім світом.

Знання: це інформація, яку людина отримує через навчання, дослідження, спостереження або досвід. Цією інформацією потрібно володіти, аби зробити щось добре.

Навички: це здатність виконувати конкретні завдання або операції з високою ефективністю.

Уміння: це здатність застосовувати знання та навички в реальних ситуаціях.

Уміння та навички визначають рівень майстерності у використанні певної компетентності; це категорії, що розвиваються практично.

Ставлення: це внутрішні позиції, переконання, цінності та емоції, які впливають на спосіб, як людина сприймає світ і взаємодіє з іншими людьми.

Ставлення визначається позицією і переконаннями, необхідними для розвитку знань, умінь та навичок у певній області.

Ці аспекти важливі для розвитку особистості та досягнення успіху в різних сферах життя. Вони взаємопов'язані й доповнюють один одного, а їх гармонійний розвиток сприяє досягненню бажаних результатів.

Компетентісно орієнтовані завдання повинні містити такі складові:

- мотивацію (стимул), що підводить до проблеми, зацікавлює та мотивує до розв'язання;

- інформацію — набір відомостей, які потрібні або можуть стати у пригоді в ході пошуку правильної відповіді. При цьому часто як у стимулі, так і в інформації можуть міститися надлишкові відомості, непотрібні для розв'язування, хоча для деяких завдань ці компоненти

неможливо розділити;

- сформульоване запитання/проблема — власне завдання, пояснення того, що необхідно зробити;

- критерії оцінювання відповіді — набір характеристик, що визначають правильність, доцільність і відповідність отриманого результату поставленому завданню.

Компетентісно орієнтовані завдання на уроках іноземної мови зосереджені на оцінці здібностей і вмінь учнів, а не лише на їх знання мови. Ці завдання призначені для оцінки володіння учнем різними мовленнєвими навичками, такими як читання, письмо, говоріння та аудіювання. Ось кілька компетентісно орієнтованих завдань, які можна давати учням на уроках іноземної мови.

1. Усні доповіді: нехай учні підготують і виступлять з доповідями на різні теми. Це дає змогу оцінити їхні навички мовлення та презентації, а також їх здатність організувати та ефективно передавати інформацію.

2. Дебати: організуйте дебати на актуальні питання чи літературні теми. Це завдання оцінює вміння учнів зв'язно аргументувати свої думки, активно слухати та критично мислити.

3. Рольові ігри: розподіліть ролі між учнями та попросіть їх розіграти сценарії, які можуть бути пов'язані з реальними життєвими ситуаціями чи літературними творами. Цей вид роботи показує здатність учнів використовувати мову в контексті та адаптувати стиль спілкування.

4. Групові обговорення: розділіть учнів на групи та дайте їм тему для обговорення. Оцініть їхнє вміння співпрацювати, висловлювати свої думки та відповідати іншим у форматі обговорення.

5. Розуміння на слух: програйте аудіозаписи або відео та попросіть учнів відповісти на запитання або підсумувати те, що вони почули. Це перевіряє їхні навички слухання та розуміння.

6. Розуміння прочитаного: надайте учням текст і попросіть відповісти на запитання або проаналізувати зміст. Ви також можете доручити їм більш складні завдання, як-от підсумовувати, критикувати або встановлювати зв'язки з іншими текстами.

7. Написання есе: учні пишуть есе або літературні твори на різні теми. Оцініть їхню здатність створювати добре структуровані, зв'язні та граматично правильні тексти із сильними аргументами.

8. Творче письмо: дайте учням підказки щодо творчого письма, щоб оцінити їхню здатність образно використовувати мову. Це може включати написання оповідань, віршів або творчих есе.

9. Вправи з граматики та синтаксису: призначайте завдання, які зосереджені на певних правилах граматики чи

синтаксису, наприклад, вправи на трансформацію речень, щоб оцінити їхнє розуміння цих компонентів мови.

10. Завдання на словниковий запас: перевірте їхнє знання та використання лексики за допомогою таких завдань, як складання речень із використанням нових слів, ігри на асоціації слів або тести на словниковий запас.

11. Переклад: надайте текст однією мовою та попросіть учнів перекласти його іноземною. Це оцінює їхні навички перекладу та розуміння обох мов.

12. Культурознавчі проєкти: призначайте проєкти, які вимагають від студентів дослідження та презентації культур, звичаїв і традицій країн, мова яких вивчається.

13. Критичний аналіз медіа: нехай учні аналізують і критикують новини, реклами чи виступи щодо змісту, упрежденості та методів переконання.

14. Рецензування однолітками: заохочуйте учнів переглядати роботи один одного та надавати відгуки про них, сприяючи взаємному оцінюванню та розвитку комунікативних навичок.

Ці компетентісно орієнтовані завдання слід узгодити з навчальними цілями уроків та надати чіткі критерії оцінювання. Включаючи різноманітні завдання, можна всебічно оцінити рівень володіння учнями іноземною мовою та допомогти їм розвинути мовленнєві навички.

Що таке ключові компетентності з іноземної мови?

Ключові компетентності з іноземної мови - це набір знань, навичок і вмінь, необхідних для ефективного використання мови в різних ситуаціях та контекстах. Вони включають в себе: мовні навички, розуміння текстів, усне та писемне спілкування, міжкультурну компетентність, академічні вміння.

Мовні навички включають вміння граматично правильно будувати речення, вживати відповідну лексику та вимовляти слова правильно. Розуміння текстів передбачає здатність читати, розуміти й аналізувати писемний матеріал на іноземній мові.

Усне та писемне спілкування включає в себе здатність вести бесіду, висловлювати свої думки та ідеї, а також писати різні типи текстів на іноземній мові з правильною граматикую та структурою.

Міжкультурна компетентність передбачає розуміння культурних відмінностей та навички адаптації до них у мовному спілкуванні.

Академічні вміння означають здатність читати, розуміти і аналізувати академічний матеріал іноземною мовою, а також писати академічні роботи та доповіді.

Як можна оволодіти цими компетентностями?

Оволодіння ключовими компетентностями з іноземної мови - це процес, який вимагає часу, зусиль і систематичності. Ось лише кілька порад, які допоможуть у цьому процесі: систематичне навчання, різноманітність методів, занурення в мовне середовище, активне використання мови, самостійна робота над помилками, постановка реалістичних цілей та постійне вдосконалення.

Проведення сучасного уроку іноземної мови вимагає від учителя урахування декількох ключових аспектів:

- створення стимулюючого середовища;
- інтеграція технологій;
- збалансований підхід до навчання;
- індивідуалізація навчання;
- активна участь учнів;

- зорієнтованість на розвиток навичок та умінь;
- формувальне оцінювання;
- врахування міжкультурних аспектів та підтримка мотивації учнів – це лише кілька аспектів сучасного підходу до викладання мови.

На сьогодні є декілька напрямів, які визначають актуальність викладання іноземних мов.

Цифрові технології в навчанні. Використання цифрових інструментів, онлайн-ресурсів, мобільних додатків та програм для вивчення мови стає все більш популярним. Технології дозволяють створювати інтерактивні та персоналізовані уроки, сприяють покращенню мотивації учнів та забезпечують доступ до навчального матеріалу в будь-який час і з будь-якого пристрою.

Глобалізація та міжкультурна комунікація. Зростання глобалізації суспільства ставить перед людьми потребу в міжкультурній компетентності. Викладання іноземних мов націлене на розвиток умінь, необхідних для ефективної комунікації в міжкультурному середовищі та сприяє розумінню і повагу до інших культур.

Комунікативний підхід. Сучасні методи навчання іноземних мов акцентуються на комунікативному підході, що передбачає активну участь учнів у мовному спілкуванні та розвиток практичних навичок усного і писемного мовлення.

Мовна мобільність. Зростання міжнародних зв'язків в різних сферах діяльності (освіта, бізнес, туризм) вимагає від людей здатності ефективно спілкуватися на різних мовах та в різних культурних середовищах. Мовна мобільність стає ключовою компетенцією в сучасному світі.

Онлайн-навчання та дистанційна освіта. Зростання популярності дистанційного навчання змушує освітні установи та викладачів шукати нові методи й підходи до викладання іноземних мов через віддалені платформи та інструменти.

Мовні технології та штучний інтелект. Використання штучного інтелекту у вивченні мов дозволяє створювати персоналізовані програми навчання, аналізувати прогрес учнів та надавати індивідуальний зворотний зв'язок.

Ці напрямки визначають актуальність викладання іноземних мов у сучасному світі та вказують на необхідність постійного оновлення методів і підходів до навчання мов.

Основою для вивчення іноземної мови є Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Усі нормативні документи й навчальні -методичне забезпечення вивчення іноземних мов в Україні співвідносяться з дескрипторами та рівнями володіння іноземною мовою, визначеними у Рекомендаціях.

Державний стандарт базової середньої освіти є документом, який окреслює основні завдання іншомовної освіти у базовій ланці та визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти. Цей документ тісно пов'язаний з Державним стандартом початкової освіти, що забезпечує наступність вивчення іноземної мови між рівнями освіти. Ключовими для Державного стандарту є результати навчання, а саме: загальні результати навчання, конкретні результати навчання та орієнтири для оцінювання. Результати навчання та орієнтири оцінювання співвідносяться з наступними групами результатів навчання:

- сприймання усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування;
- взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови;
- надання інформації, висловлювання думок, почуття та ставлення іноземною мовою.

Моделні програми охоплюють очікувані результати навчання, пропонований зміст та види навчальної діяльності, які розраховані на відповідний клас або цикл навчання. Програми відображають засадничі ідеї Державного стандарту базової середньої освіти та ґрунтуються на принципах:

- комунікативної спрямованості освітнього процесу для реалізації цілей і завдань навчального предмета («Іноземна мова»);
- особистісної орієнтації на учня;

- підтримки автономії учня;
- взаємопов'язаності (інтеграції) видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письма) в освітньому процесі.

Програми передбачують організацію навчання за принципом паралельного і взаємопов'язаного оволодіння учнями видами мовленнєвої діяльності. При цьому завдяки засобам іноземної мови відбувається ознайомлення із соціокультурними, соціолінгвістичними, лінгвокраїнознавчими аспектами культури країни, мова якої вивчається.

Орієнтовний план-конспект уроку англійської мови компетентісного спрямування

Read and analyze an English lesson plan that includes a competency-based task. This plan is designed to help students develop specific language competencies and skills. Competency-based tasks focus on practical, real-world applications of language skills, rather than just rote memorization or abstract learning. Below is an example of a competency-based English lesson plan for teaching the skill of "Giving Directions" to intermediate-level English learners:

Lesson Title: Giving Directions

Level: intermediate

Aims: to introduce directional vocabulary

to develop students' listening skills

to develop students' speaking skills

Objective: by the end of this lesson, students will be able to give directions and follow them.

Materials:

1. Map of a fictional town or city.
2. Flashcards with directional vocabulary (e.g., turn left, go straight, cross the street, etc.).
3. Handout with a blank map for each student.
4. Whiteboard and markers.
5. Small group or partner activity worksheets.

Procedure:

1. Introduction.

- Begin by discussing the importance of giving and understanding directions in real-life situations, such as traveling to a new city.
- Show the map of a fictional town or city and briefly explain its key landmarks.

2. Vocabulary and Warm-Up.

- Introduce essential directional vocabulary using flashcards. Provide definitions and example sentences.
- Conduct a vocabulary review activity, like a matching game or a quick quiz, to ensure understanding.

3. Modeling.

- On the whiteboard, demonstrate giving and following directions using the map and vocabulary.
- Ask students to take notes on the key phrases and vocabulary.

4. Guided Practice.

- In pairs, have students take turns giving and following directions on their own maps, using the vocabulary and phrases they learned.

- Circulate around the classroom to provide guidance and feedback.

5. Competency-Based Task.

- Divide the class into small groups and provide each group with a different starting point on the map.
- Assign one student in each group to be the "guide." The guide must give directions to the other group members to reach a specific destination within the town.
- Encourage students to use the directional vocabulary they've learned.
- Each group should choose a different destination and guide.

6. Group Presentations.

- Have each group present their experience, including the directions given and any challenges they faced.
- Encourage the class to ask questions or provide feedback to other groups.

7. Wrap-Up.

- Summarize the key takeaways from the lesson.
- Assign homework, which could involve writing a short paragraph about a recent personal experience of giving or receiving directions in English.

- **8. Assessment:** Assess students' competency in giving and following directions through their participation in the competency-based task, as well as their use of directional vocabulary and phrases.

Teacher/ Peer/ Self assessment criteria example:

- Are the directions easy to understand?
- How clearly do group members articulate their directions?
- Do group members use effective non-verbal cues such as gestures or visual aids?
- How effectively do group members distribute and perform roles?
- How well do group members interact with each other?
- Do all group members actively participate and contribute to giving directions?

(Total number of points: 12)

This lesson plan not only teaches language skills but also focuses on the practical application of these skills in real-life scenarios, making it competency-based.

Орієнтовний план-конспект уроку німецької мови компетентнісного спрямування

Eine ideale Deutschstunde sollte darauf abzielen, die verschiedenen Sprachkompetenzen der Schülerinnen und Schüler zu entwickeln: Hörverständnis, Leseverständnis, mündlicher Ausdruck und schriftlicher Ausdruck. Hier ist ein möglicher Plan für eine Deutschstunde:

1. Einstieg (5 Minuten):

Begrüßung der Schülerinnen und Schüler.
Kurze Vorstellung des Themas der Stunde.

2. Aufwärmübung (10 Minuten):

Kurze Sprachübung zur Aktivierung des Vorwissens der Schülerinnen und Schüler.

Zum Beispiel: Blitzumfrage zu einem aktuellen Thema, Vokabelspiel oder eine kurze Diskussion über ein Bild oder einen kurzen Text.

3. Einführung des Hauptthemas (10 Minuten):

Präsentation des Hauptthemas der Stunde.
Erklärung von neuen Vokabeln und Grammatikregeln.

4. Aktivitäten zur Entwicklung des Hörverständnisses (15 Minuten):

Anhören eines kurzen Hörtextes oder eines Dialogs.
Verständnisfragen zum Gehörten beantworten.
Diskussion über den Inhalt des Hörtextes.

5. Aktivitäten zur Entwicklung des Leseverständnisses (15 Minuten):

Lesen eines kurzen Textes oder eines Auszugs aus einem Buch.
Beantworten von Verständnisfragen zum Gelesenen.
Gruppenarbeit zur Analyse des Textes oder zum Diskutieren von Themen im Text.

Використані джерела

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/opublikuvany-novyj-standart-dlya-5-9-klasiv-dyvitsya-dokument/>

2. Коваленко О. А. Формування ключових компетентностей учнів на уроках англійської мови. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/stattya-formuvannya-klyuchovih-kompetentnostey-uchniv-na-urokah-angliysko-movi-35193.html/>

3. Самойленко Н.М. Урок англійської мови у контексті компетентнісного підходу. Форми і методи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/stattya-na-temu-urok-angliysko-movi-u-konteksti-kompetentnisnogo-pidhodu-formi-i-metodi-270506.html>

4. "Формування ключових компетентностей школярів на уроці німецької мови шляхом використання інтерактивних методів"[Електронний ресурс]. – Режим доступу:

6. Aktivitäten zur Entwicklung des mündlichen Ausdrucks (15 Minuten):

Rollenspiele oder Simulationen von Alltagssituationen.
Diskussionen über kontroverse Themen.
Präsentationen von Kurzreferaten oder persönlichen Meinungen.

7. Aktivitäten zur Entwicklung des schriftlichen Ausdrucks (15 Minuten):

Schreiben eines kurzen Aufsatzes oder eines Tagebucheintrags.
Korrekturlesen und Überarbeiten von eigenen Texten oder Texten der Mitschülerinnen und Mitschüler.
Feedback geben und erhalten.

8. Abschluss (5 Minuten):

Zusammenfassung der wichtigsten Punkte der Stunde.
Ausblick auf das nächste Thema oder die nächste Deutschstunde.
Verabschiedung der Schülerinnen und Schüler.

9. Hausaufgabe (optional):

Geben Sie den Schülerinnen und Schülern eine Aufgabe mit, die sie zu Hause zur Vertiefung des Gelernten durchführen können. Dies könnte das Lesen eines bestimmten Textes, das Ansehen eines Videos oder das Schreiben eines kurzen Aufsatzes sein.

Indem Sie diese verschiedenen Aktivitäten kombinieren, können Sie sicherstellen, dass die Schülerinnen und Schüler alle Aspekte der deutschen Sprache entwickeln und gleichzeitig motiviert und engagiert bleiben.

<https://naurok.com.ua/formuvannya-klyuchovih-kompetentnostey-shkolyariv-na-uroci-nimeckomovi-shlyahom-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-prezentaciya-132856.html>

5. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. - К.: Вид-во А.С.К., 2004. - 432 - К. : К.І.С., 2004. - 112 с.

6. Руслан Шаламов. Усе про компетентнісно орієнтоване завдання: як його створити? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/vse-pro-kompetentnisno-oriyentovane-zavdannya-yak-jogo-stvority/>